

SURFworks jaarplan 2011

Introductie van de
grensverleggende samenwerkingsomgeving

© SURFnet bv

indi-2010-010-023
vrijdag 5 november 2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Activiteiten 2011	5
2.1. Programmalijnen	5
2.2. Collaboration Infrastructure	8
2.3. Collaboration Services	9
2.4. Collaboration Adoption	11
2.5. Governance	13
2.6. Beveiliging en Privacy	14
3. Organisatie	15
4. Externe communicatie	16
5. Risicobeheersing	17
6. Financiën	19
7. Totaaloverzicht	20

1. Inleiding

SURFworks is het innovatieprogramma van SURFnet dat zich richt op grensverleggende samenwerking. Het draagt bij aan het verwezenlijken van het SURF Meerjarenplan voor 2011 – 2014, waar *samen excelleren* centraal staat:

"Instellingen gaan 'open': communicatie tussen studenten en docenten vindt niet meer alleen plaats tussen de muren van de instellingen en uitsluitend tussen negen en vijf. Ook leersystemen worden meer open. Door de interactie met de echte wereld (bijvoorbeeld door zoeken op internet en in wikipedia, en door samenwerken op afstand) zal ICT aan het leren een meer open karakter geven. Dat biedt mogelijkheden voor docenten om te inspireren en voor enthousiaste leerlingen om te excelleren."

"Grenze(n)loos samenwerken vraagt om open toegang tot onderzoeksresultaten en leermiddelen en een infrastructuur die deze samenwerking ondersteunt."

Uitdagingen

Internet en ICT ontwikkelen zich in hoog tempo. Studenten, docenten, onderzoekers en medewerkers in hoger onderwijs en onderzoek, nemen hun eigen devices mee naar de campus en willen naast de voorzieningen vanuit hun eigen instelling, een scala aan externe diensten (cloud services) inzetten bij hun werk en studie. Nieuwe, veelal mobiele apparaten en online applicaties, geven hen veel bewegingsvrijheid. Ook onderwijs en onderzoek worden dynamischer, met een instellingsoverstijgend cursusaanbod en samenwerking in virtuele organisaties. Samenwerking verloopt steeds meer over de grenzen van de eigen groep. De gebruikers werken hierbij veelal los van de door hun instelling geboden ICT voorzieningen. Het zijn twee gescheiden, incompatibele werelden, die voor elkaar gesloten zijn. Online samenwerking verloopt daardoor niet optimaal.

Oplossingsrichting

De Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek instellingen willen dit veranderen, via een nieuwe digitale studie- en werkomgeving die een flexibele en veilige uitwisseling mogelijk maakt tussen interne instellingsdiensten en externe services, en zo inspeelt op de samenwerkingsbehoefte van studenten, docenten, onderzoekers en medewerkers. Een dergelijk ecosysteem is grensverleggend, want overstijgt individuele instellingen en raakt vele systemen en leveranciers. De realisatie hiervan is alleen mogelijk als hoger onderwijs en onderzoek samen regie voeren. Het advies van de Wetenschappelijk Technische Raad over de digitale studie- en werkomgeving duidt die richting. Ook het SURF meerjarenplan voor 2011–2014, waar *samen excelleren* centraal staat, beschrijft de noodzaak voor een infrastructuur die zorgt voor open samenwerking.

Een grensverleggende samenwerkingsomgeving via SURF

Een soortgelijke krachtenbundeling is al eens eerder ingezet, op het vlak van de netwerkinfrastructuur. Ook hier waren instellingsoverstijgende structuren nodig om hoger onderwijs en onderzoek in de juiste positie te brengen. Het markeerde de oprichting van SURFnet. Bovenop deze hoogwaardige netwerkinfrastructuur willen de Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek instellingen een samenwerkingsinfrastructuur realiseren. Hiermee kunnen interne systemen en in de markt aangeboden diensten voor samenwerking worden gecombineerd, waarbij de instellingen zorg kunnen blijven dragen voor authenticatie en coördinatie van open samenwerkingsverbanden. Het levert de basis op voor een nieuwe flexibele digitale studie- en werkomgeving, die aanpasbaar is voor zowel de gebruiker als de instelling en toegankelijk is via verschillende (mobiele) devices en interfaces. Een naadloze integratie die niet mogelijk is door los van de instelling, met losse applicatie-gebonden privé accounts, aan de slag te gaan.

Dit is een uitdaging die vraagt om samenwerking in SURF verband. Gezamenlijk zijn de organisatorische en technische componenten voorhanden om te zorgen voor een omgeving waarmee het Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek wereldwijd voorop loopt. Bovengenoemde 'smeltkroes' van samenwerkingsvoorzieningen is nog nergens anders actief. Er ligt hiermee een uniek recept gereed, om te komen tot nieuwe vormen van online samenwerking.

Waarom SURFworks

SURFnet kan het Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek via het SURFworks innovatieprogramma 2011-2014 bijstaan, en bovengenoemde uitdagingen, wensen en plannen concreter maken binnen een grensverleggende samenwerkingsomgeving. SURFworks is 'de ICT werkplaats' van SURF, die oplossingen biedt voor ICT vraagstukken op het vlak van internet middleware en toepassingen, waar het Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek mee worstelt. Problemen of wensen die instellingsoverstijgend zijn en waar de markt nog geen antwoord op heeft, kunnen in SURFworks worden aangepakt. SURFworks doet daarbij geen vrijblijvend onderzoek naar nieuwe technische en organisatorische mogelijkheden, maar is ingebed binnen het SURF Meerjarenplan en werkt aan de daarin door de achterban geadresseerde onderwerpen. SURFworks is al vele jaren actief op het vlak van online samenwerking en kent een stevige organisatiestructuur, met de juiste 'checks and balances' voor het uitvoeren van projecten met een hoog innovatief gehalte en technische en organisatorische risico's. De door het hoger onderwijs en onderzoek benoemde noodzaak voor de verwezenlijking van een grensverleggende samenwerkingsomgeving, die nog nergens anders is opgebouwd, voldoet aan die kenmerken en is binnen SURFworks op zijn plaats.

Kansen

De op SURFnet aangesloten instellingen kunnen via de grensverleggende samenwerkingsomgeving aan hun gebruikers een coherent samenwerkingsplatform bieden, dat de voordelen van een vertrouwde instellingsomgeving en de veelzijdigheid van cloud services bundelt. De ICT voorzieningen komen door de krachtenbundeling in SURF verband, op een hoger plan, tegen lagere kosten.

Leveranciers van samenwerkingsvoorzieningen hebben een centrale ingang naar de miljoen gebruikers in de SURFnet doelgroep. Hiermee heeft het Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek een stevige onderhandelingspositie richting deze marktpartijen. Door internationaal samen te werken wordt de reikwijdte van de samenwerkingsomgeving verder vergroot. SURFnet en het Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek hopen hier te leren en profiteren van ontwikkelingen elders. De grensverleggende samenwerkingsomgeving fungeert als een magneet voor alle betrokkenen rondom online samenwerking en maakt het mogelijk dat studenten, docenten, onderzoekers en medewerkers samen excelleren.

Fases en financiën

De grensverleggende samenwerking ontstaat stapsgewijs. In 2011 wordt de omgeving geïntroduceerd. In 2012 groeit de grensverleggende samenwerkingsomgeving qua aangesloten services en de mogelijkheden om die geïntegreerd te gebruiken. In 2013 en 2014 wordt de grensverleggende samenwerkingsomgeving volwassen. Er is een rijke set aan services beschikbaar, waartussen uitwisseling vloeiend verloopt, via vele (mobiele) devices en interfaces. In de grensverleggende samenwerkingsomgeving participeren is dan vanzelfsprekend. Nationaal en internationaal is de grensverleggende samenwerkingsomgeving een voorbeeld van goede ICT innovatie, die dankzij instellingsoverstijgende samenwerking in SURF verband en met nationale en internationale zusterorganisaties tot stand is gekomen.

Voor de planperiode 2011-2014 is voor SURFworks in het SURF Meerjarenplan jaarlijks twee miljoen euro beschikbaar. Deze middelen zijn afkomstig van het ministerie van OCW en zijn bestemd voor innovatie en ontwikkeling van nieuwe internetdiensten voor hoger onderwijs en onderzoek. Het innovatieprogramma SURFworks is er op gericht om hieraan invulling te geven.

Dit document beschrijft de SURFworks activiteiten voor 2011.

2. Activiteiten 2011

SURFworks 2011 - 2014 richt zich op de grensverleggende samenwerkingsomgeving. De ambitie is om aan het einde van de meerjarenperiode een omgeving te hebben gerealiseerd, waarin studenten en medewerkers eenvoudig en veilig samenwerken: met elkaar en met hun relaties buiten de SURFnet doelgroep; nationaal en internationaal. Zij beschikken over een breed scala aan communicatie faciliteiten (Collaboration Services) van vele aanbieders, die via een verbindingslaag (de Collaboration Infrastructure) met elkaar interacteren en gebruikt kunnen worden via diverse devices en interfaces. Deze grensverleggende samenwerkingsomgeving is voor hen de de facto ICT studie- en werkomgeving.

In 2011 wordt deze grensverleggende samenwerkingsomgeving geïntroduceerd:

- Een op de achtergrond aanwezige infrastructuur (middleware), die interne instellingsdiensten en externe services met elkaar verbindt.
- Gebruikers kunnen dankzij die infrastructuur met één account, hun vertrouwde instellingsaccount, inloggen bij die interne en externe diensten.
- Ze kunnen eenvoudig instellingsoverstijgende teams samenstellen, die niet in een enkele dienst, maar in al die gekoppelde diensten toegang hebben (groepsbeheer op één locatie voor alle aangesloten services);
- Via een Proof of Concept wordt gewerkt aan koppelingen tussen services, zodat data uitwisseling mogelijk wordt. Gebruikers kunnen diensten zo combineren.
- De services zijn eenvoudig toegankelijk. Er zijn aantrekkelijke licenties en er worden requirements opgesteld voor een distributiekanaal.
- Beveiliging en privacy zijn goed geregeld.
- Het platform is open en toekomstvast.
- De op SURFnet aangesloten instellingen werken samen bij de besturing en adoptie.

Bovengenoemde open en dynamische studie en werk omgeving omvat veel organisaties, protocollen, producten en diensten. Een nauw verweven technisch en organisatorisch netwerk met veel verbindingpunten. Om hier grip op te krijgen, is het van belang de grensverleggende samenwerkingsomgeving en het SURFworks programma, zo overzichtelijk mogelijk te houden. Uitgangspunten zijn dat:

- Zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van open standaarden en al beschikbare voorzieningen.
- Er alleen zelf componenten worden ontwikkeld of naar een exploitatiesituatie worden gebracht, indien dit noodzakelijk is.
- Er wordt gestreefd naar technische en organisatorische eenvoud, teneinde een helder en flexibel bestel te realiseren, waarin participatie zo eenvoudig en aantrekkelijk mogelijk is.

2.1. Programmalijnen

Om de grensverleggende samenwerkingsomgeving te realiseren, richt SURFworks zich op drie hoofdlijnen: Collaboration Infrastructure, Collaboration Services en Collaboration Adoption.

A. Collaboration Infrastructure

Realiseren van een voor studenten en medewerkers zo goed als onzichtbare middleware basis infrastructuur, die de naadloze verbindingen legt tussen deze gebruikers, hun teamverbanden en de samenwerkingsfunctionaliteiten die zij inzetten.

B. **Collaboration Services**

Zorgdragen voor de aanwezigheid binnen de Collaboration Infrastructure van een rijke set aan samenwerkingsfunctionaliteiten: Collaboration Services. Aangeboden door onderwijs- en onderzoeksinstituten, National Research and Education Networks (NREN's) of marktpartijen. Ook SURFnet biedt voorzieningen aan, op tijdelijke basis voor zaken waar marktpartijen of instellingen nog niet in voorzien (impuls Collaboration Services).

C. **Collaboration Adoption**

Werken aan de juiste adoptie van de Collaboration Infrastructure en de Collaboration Services, door de SURFnet doelgroep, NREN's en marktpartijen.

Voor die drie lijnen is een aantal randvoorwaarden relevant. Elementen die een enkele lijn overstijgen en vanwege dit overkoepelende karakter een eigen onderwerp vormen:

D. **Governance**

Sturen van de opzet, werking en richting van de grensverleggende samenwerkingsomgeving, en er op toezien dat deze voldoet aan de juiste voorwaarden en nog relevant is voor haar gebruikers.

E. **Beveiliging en privacy**

Borgen dat de grensverleggende samenwerkingsomgeving een veilige studie en werk omgeving biedt, waar privacy verzekerd is.

Daarmee kent SURFworks 5 programmalijnen.

SURFworks heeft relaties met het GigaPort3 programma en het SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma.

Gigaport3

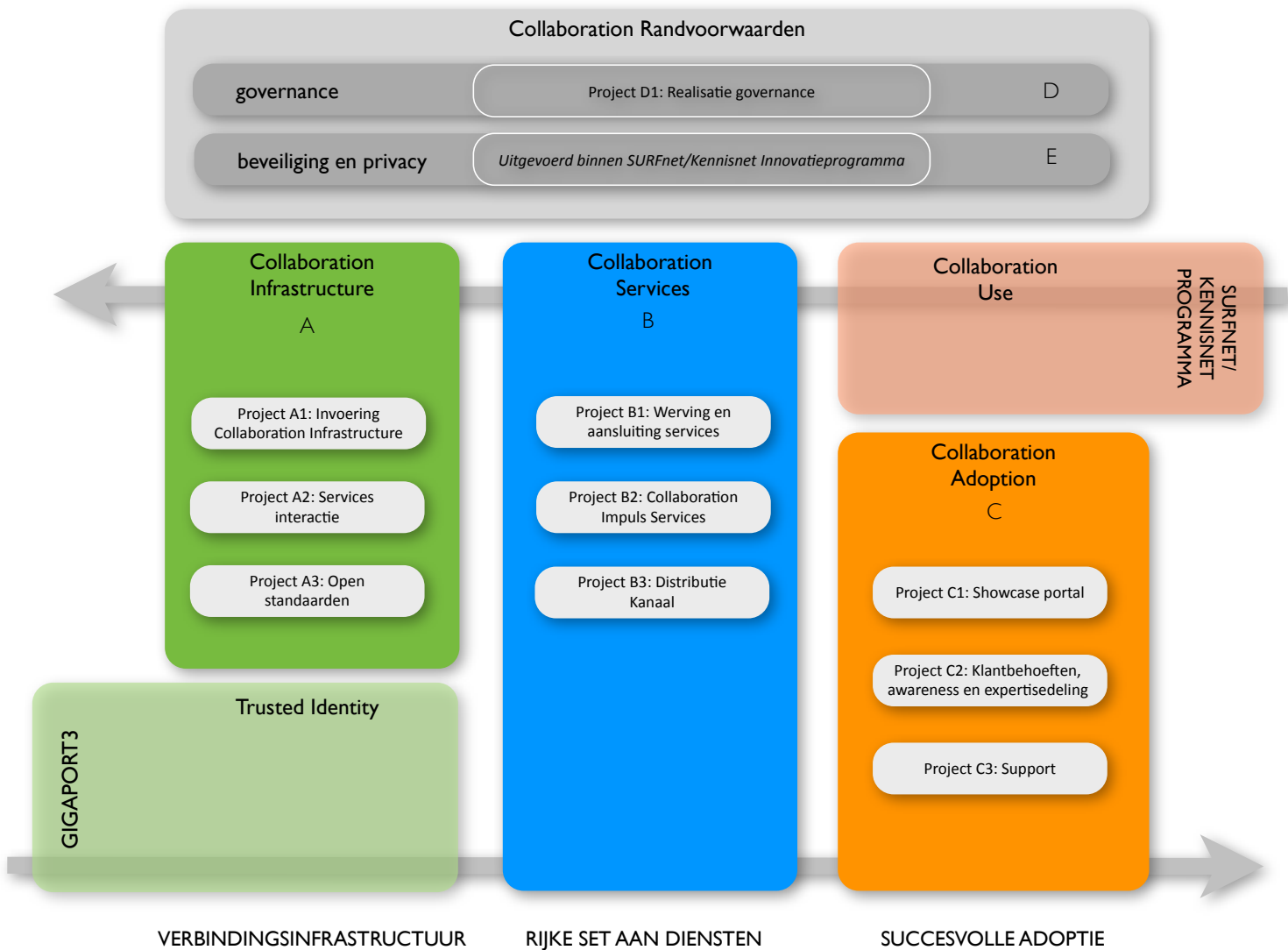
levert de benodigde nieuwe technische functionaliteit in de technische onderlaag voor de vertrouwde identiteit (middleware bouwstenen): de federatieve gebruikersauthenticatie en groepsbeheer functionaliteiten in de Collaboration Infrastructure. SURFworks bouwt hier op voort in de grensverleggende samenwerkingsomgeving. Ook verbindt GigaPort3 specialistische Collaboration Services van en voor onderzoekers (eResearch en high performance toepassingen) met de Collaboration Infrastructure.

Het SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma

zorgt ervoor dat de grensverleggende samenwerkingsomgeving wordt benut in het onderwijs, via toepassingsprojecten. Het SURFnet/Kennisnet programma werkt aan de aansluiting van specifieke onderwijstoepassingen op de grensverleggende samenwerkingsomgeving, en de inzet daarvan binnen een didactische context. Ook is er in dit programma aandacht voor beveiliging en privacy aspecten (een veilige studie en werk omgeving).

Via deze indeling bestrijkt SURFnet de eigen doelgroep, met aandacht voor hoger onderwijs en onderzoek, en strekt het veld van online samenwerken zich uit richting andere onderwijssectoren. SURFworks is hier het verbindende, centrale element.

In de volgende paragrafen worden de SURFworks programmalijnen nader beschreven. Ook wordt aangegeven welke resultaten in 2011 gehaald dienen te worden en via welke programma- en projectstructuur dit plaatsvindt, teneinde de meerjarendoelstelling te verwezenlijken.

2.2. Collaboration Infrastructure

In de grensverleggende samenwerkingsomgeving moeten vertrouwde gebruikersidentiteiten, gebruikersgroepen en applicatiedata elkaar soepel kunnen vinden. Het is niet haalbaar om al deze relaties één-op-één tot stand te brengen. Dit is een onmogelijk opgave gelet op het aantal elementen en deelnemers. Er is een verbindingslaag nodig van technische en organisatorische afspraken en voorzieningen, waarin de juiste uitwisseling tot stand komt, en die voor eindgebruikers grotendeels onzichtbaar blijft. Dit is de Collaboration Infrastructure.

Binnen de programmaliijn Collaboration Infrastructure (SURFworks programmaliijn A) worden in 2011 onderstaande projecten uitgevoerd.

Projecten - Collaboration Infrastructure – programmaliijn A

2.2.1. *Project A1: Invoering Collaboration Infrastructure*

In dit project worden verschillende bouwstenen samengevoegd tot een eerste productieversie van de Collaboration Infrastructure, die als operationele dienst beschikbaar is.

- Product A11 – Geïntegreerde techniek
Type activiteit: dienstontwikkeling
Technische integratie van de middleware componenten die versie 1 van de Collaboration Infrastructure productiedienst vormen. De komende jaren zullen nieuwe iteraties nodig zijn om nieuwe innovatie in de verbindingslaag te brengen.
Deliverable: geslaagde integratie van technische componenten voor Collaboration Infrastructure productiedienst versie 1 (Q2) en doorontwikkeling (Q4).
- Product A12 – Beschikbare productiedienst
Type activiteit: dienstontwikkeling
Organisatorische aspecten.
 - Gebruiksvoorwaarden
 - Voorbereiden beheer(organisatie)
 - Overdracht vanuit SURFworks programma naar SURFnet exploitatie organisatie
 - Heldere positionering en lanceringDeliverable: Collaboration Infrastructure productiedienst die als operationele dienst beschikbaar is (Q2).

2.2.2. *Project A2: Services interactie*

Dit project ontwikkelt de mogelijkheden voor in de Collaboration Infrastructure opgenomen Collaboration Services, om met elkaar te interacteren. Zo kunnen studenten en medewerkers een samenwerkingsomgeving op maat samenstellen, met componenten uit verschillende online diensten, waartussen uitwisseling mogelijk is.

- Product A21 – Messaging broker
Type activiteit: Proof of Concept
Onderzoeken van de mogelijkheden om berichten en presence informatie (wie is wanneer online en op welke wijze bereikbaar) uit te wisselen tussen verschillende systemen en protocollen (bijvoorbeeld XMPP, SIMPLE, IMPS)
Deliverable: Afgeronde Proof of Concept van messaging en presence broker (Q4)

2.2.3. *Project A3: Open standaarden en interoperabiliteit*

Aan de Collaboration Infrastructure liggen zoveel mogelijk open standaarden ten grondslag. Ze voorkomen leveranciersafhankelijkheid en maken uitwisseling mogelijk. Vanuit SURFworks wordt een bijdrage geleverd aan het vestigen en verder ontwikkelen van voor de grensverleggende samenwerkingsomgeving relevante standaarden.

- Product A31 – Participatie standaarden
Type activiteit: marktverkenning
Participatie in internationale samenwerkingsverbanden gericht op standaardisatie en interoperabiliteit.
Deliverable: Zichtbare participatie in internationale samenwerkingsverbanden met terugkoppeling; verslaglegging (Q4).

2.3. **Collaboration Services**

Via de Collaboration Infrastructure dient in de SURFworks meerjarenperiode 2011 - 2014, een rijke set aan Collaboration Services beschikbaar te komen. Online samenwerkingsfunctionaliteiten van vele aanbieders:

- Onderwijs en onderzoekinstellingen van binnen de SURFnet doelgroep
- Onderwijs en onderzoekinstellingen van buiten SURFnet, in Nederland en daarbuiten
- SURF
- National Research and Education Networks (NREN's) uit andere landen
- Marktpartijen (vendors)

Dit wordt stapsgewijs gerealiseerd gedurende de projectjaren.

De toegevoegde waarde van de grensverleggende samenwerkingsomgeving hangt direct samen met de beschikbaarheid van deze Collaboration Services en hun onderlinge samenhang. Het gaat hierbij om:

- **generieke diensten**
zoals document sharing, instant messaging (presence) en web conferencing;
- **eResearch services**
specifieke tools voor onderzoekers voor het delen van storage, computing resources zoals Grids en instrumenten;
- **onderwijs diensten**
leer- en toetsystemen.

Deze typen services zijn verdeeld over de innovatieprogramma's:

- SURFworks focust op de koppeling aan de Collaboration Infrastructure van generieke Collaboration Services;
- GigaPort3 richt zich op de koppeling van eResearch services;
- Het SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma zorgt voor de aansluiting van onderwijs toepassingen.

Er vindt afstemming plaats tussen de programma's. SURFworks is daarbij het verbindende programma en leidend.

Binnen de SURFworks programmalijn Collaboration Services (programmalijn B) worden in 2011 onderstaande projecten uitgevoerd.

Projecten - Collaboration Services – programmalijn B

2.3.1. *Project B1: Werving en aansluiting Collaboration Services*

Dit project draagt in zorg voor de aansluiting op de Collaboration Infrastructure, in 2011, van twee generieke Collaboration Services. Het betreft algemeen toepasbare voorzieningen, geschikt voor een zo groot mogelijk deel van de SURFnet doelgroep, geleverd door een marktpartij, NREN of op SURFnet aangesloten instelling. De services worden op het productieplatform aangesloten.

In het GigaPort3 programma worden in 2011 twee op onderzoekers gerichte services gekoppeld. In het SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma wordt in 2011 een service voor het onderwijs aangesloten.

Verder worden tenminste vijf geschikte services gezocht die in 2012 kunnen worden toegevoegd.

- Product B11 – Selectie van in 2012 te koppelen services en toetsingskader
Type activiteit: marktverkenning
Zoeken van vijf geschikte generieke services; contact leggen met de betreffende leveranciers; en bewerkstelligen dat zij bereid zijn en gereed staan om in 2012 aan te sluiten op de Collaboration Infrastructure.
Vastleggen van een toetsingskader voor het beoordelen van externe dienstverleners (met het oog op toekomstige aansluittrajecten).
Deliverables: lijst met 5 te koppelen services en toetsingskader (Q4).
- Product B12 – Aansluiting generieke service 1
Type activiteit: dienstontwikkeling
Koppelen van generieke service 1 aan de Collaboration Infrastructure: technisch en organisatorisch (licenties, gebruiksvoorwaarden).
Deliverable: aan de Collaboration Infrastructure gekoppelde service 1 (Q2).
- Product B13 – Aansluiting generieke service 2
Type activiteit: dienstontwikkeling
Koppelen van generieke service 2 aan de Collaboration Infrastructure: technisch en organisatorisch (licenties, gebruiksvoorwaarden).
Deliverable: aan de Collaboration Infrastructure gekoppelde service 2 (Q4).

2.3.2. *Project B2: Collaboration Impuls Services*

Dit project werkt aan innovatieve Collaboration Services die marktpartijen, instellingen of andere NREN's nog niet bieden, maar die wel in een behoefte vanuit de SURFnet doelgroep voorzien. Het betreft impuls services die tijdelijk beschikbaar zijn. De wijze van aanbieden wordt afgestemd met de achterban. In een vroeg stadium wordt gekeken naar partijen die binnen een afgesproken termijn de voorziening over kunnen nemen (een incubator model).

Er worden twee Proofs of Concept gerealiseerd van op de Collaboration Infrastructure aangesloten mash-up services. Gelet op de huidige stand van zaken en de interesse bij de achterban, zijn hiervoor geschikt:

- document sharing (documenten uit twee online storage omgevingen combineren)
- gedeelde kalender functies (twee kalendersystemen mixen)

Iedere mashup bestaat uit een combinatie van twee of meer gekoppelde services, en voorziet daarmee in de meest rijke en vergaande vorm van services interactie (ten opzichte van het gebruik als zelfstandige apps, of als losse elementen die naast elkaar gepresenteerd worden als widgets).

De achterliggende services zijn idealiter afkomstig van marktpartijen, NREN's, of op SURFnet aangesloten instellingen. De mashup omgevingen waarin deze gebundeld kunnen worden, worden gebouwd en aangeboden door SURFnet. Dit is de impuls: de waarde van gecombineerde services aantonen.

- Product B21 – Realisatie Mashup 1
Type activiteit: Proof of Concept
Realisatie mashup 1.
Deliverables: opgeleverde mashup (Q2)
- Product B22 – Realisatie Mashup 2
Type activiteit: Proof of Concept
Realisatie mashup 2.
Deliverables: opgeleverde mashup 2 (Q4)

2.3.3. *Project B3: Distributie Kanaal*

Dit project werkt aan een distributiekanaal voor de Collaboration Services richting instellingen en gebruikers. Het is een aan de Collaboration Infrastructure gekoppelde service voor de distributie van andere services.

Onderwijs- en onderzoekinstellingen moeten in staat zijn om online voorzieningen waarvoor zij een campuslicentie hebben afgesloten, op een gecontroleerde wijze aan hun populatie beschikbaar te maken. Daarnaast dienen studenten en medewerkers te beschikken over mogelijkheden om Collaboration Services op individuele basis te verkrijgen. Met SURFSPOT is binnen de SURF familie een online kanaal voorhanden dat voorziet in distributie- en betaalvoorzieningen voor software. SURFdiensten is voornemens SURFSPOT uit te breiden met een voorziening om Collaboration Services te distribueren (in het E-services 2011-2014 innovatieplan van SURFdiensten, beschreven onder 'Thema 2: SURFspot.nl als distributieplatform' en 'Thema 3: Via SaaS aanbieden van onderwijs- en onderzoekapplicaties'). SURFdiensten en SURFdiensten bundelen hier de krachten. Het project bestaat uit:

- Product B31 – Requirements distributiekanaal
Type activiteit: technologieverkenning
Vaststellen van de requirements voor het distributiekanaal wat betreft koppeling aan de Collaboration Infrastructure en het verspreiden van Collaboration Services.
Deliverable: rapport requirements distributiekanaal (Q2).

2.4. **Collaboration Adoption**

Via SURFworks wordt gezorgd voor de juiste adoptie van de Collaboration Infrastructure en de Collaboration Services, door de SURFnet doelgroep, NREN's en marktpartijen.

Bij de grensverleggende samenwerkingsomgeving zijn veel verschillende partijen betrokken, met hun eigen rollen en belangen. Hen op een lijn brengen is van cruciaal belang voor het welslagen van de SURFworks plannen. De grensverleggende samenwerkingsomgeving dient een duidelijk zichtbare meerwaarde te hebben voor de SURFnet achterban en marktpartijen, zodat ze deze omarmen. Ook internationale adoptie is gewenst. Alleen zo komt de rijke omgeving tot stand waar studenten en medewerkers op grote schaal gebruik van maken. Er is derhalve een goed georganiseerd adoptietraject nodig.

Binnen de programmaliijn Collaboration Adoption (SURFworks programmaliijn C) worden daartoe in 2011 de volgende projecten uitgevoerd.

Projecten - Collaboration Adoption – programmalijn C

2.4.1. Project C1: Showcase portal

Binnen dit project wordt een onder een open source licentie beschikbare showcase portal gerealiseerd, die de mogelijkheden van de grensverleggende samenwerkingsomgeving demonstreert:

- o een portal van een fictieve instelling waarin diverse diensten, van verschillende aanbieders (waaronder tenminste document sharing) kunnen worden gecombineerd;
- o waarbij de door die diensten geboden functies toegankelijk zijn via federatieve gebruikersauthenticatie en groepsmanagement.

De SURFnet achterban, andere NREN's en geïnteresseerden kunnen zo inspiratie opdoen en beschikken over een 'bouwpakket' om voor hun gebruikers een portal te bouwen waarin ze interne en externe diensten combineren. Zij worden zo onderdeel van de grensverleggende samenwerkingsomgeving. De portal is een doorontwikkeling van de in het vorige SURFworks programma, in 2010, gebouwde prototype. Het project bestaat uit:

- Product C11 – Portal community
Type activiteit: toepassingsondersteuning
Oprichting en effectuering van een *grensverleggende portal werkgroep* met afgevaardigden uit de doelgroep, die
 - o Input geven voor de benodigde functionaliteit in de showcase portal;
 - o Kennis en ervaringen uitwisselen over de realisatie en exploitatie van portals binnen hun eigen instelling;
 - o De resultaten van het showcase portal project adopteren binnen de portals in hun eigen organisatie.Deliverable: een actieve en productieve community van portal specialisten, met zichtbare adoptie van elementen uit de door SURFnet gerealiseerde showcase portal (Q4).
- Product C12 – Realisatie showcase portal
Type activiteit: Proof of Concept.
Realisatie van de showcase portal in verschillende met de community afgestemde iteraties.
Deliverable: succesvol gerealiseerde showcase portal (Q4).
- Product C13 – Open sourcing showcase portal
Type activiteit: toepassingsondersteuning
Beschikbaar maken onder een open source licentie van de showcase portal, zodat die door externen gebruikt en verder ontwikkeld kan worden.
Deliverable: white label showcase portal (Q4).

2.4.2. Project C2: Klantbehoeften, awareness en expertisedeling

Dit project zorgt voor het uitdragen en verankeren van de grensverleggende samenwerkingsomgeving binnen en buiten de SURFnet doelgroep.

- Product C21 – Afstemming met achtervan
Type activiteit: marktverkenning
Afstemming met de op SURFnet aangesloten instellingen over de grensverleggende samenwerkingsomgeving en gedetailleerde peiling van hun behoeftes.
Deliverables:
Marktonderzoek naar de behoeftes van de aangesloten instellingen.
Twee seminars over grensverleggend samenwerken.
Discussiesessies bij instellingen (Q4).

- Product C22 – Presentaties en publicaties
Type activiteit: toepassingsondersteuning
Een heldere positionering van de grensverleggende samenwerkingsomgeving: intern en extern, nationaal en internationaal. Uitdragen van de visie over grensverleggend samenwerken en zorgen voor 'awareness' over de noodzaak voor de open samenwerkingsomgeving, in plaats van gesloten systemen.
Deliverables:
Minimaal 15 presentaties over grensverleggend samenwerken, binnen en buiten de doelgroep
Minimaal 5 externe communicatie uitingen (bijvoorbeeld publicaties) over grensverleggend samenwerken (Q4).
- Product C23 - Expertisedomein
Type activiteit: toepassingsondersteuning
Samenwerking door de SURFnet doelgroep op het gebied van grensverleggend samenwerken, in een *Expertisedomein grensverleggende samenwerkingsomgeving*, waarin: kennis en ervaring worden uitgewisseld en samenwerkingsprojecten en pilots worden gestart die de adoptie vergemakkelijken.
Deliverable: een actief en productief expertisedomein (Q4)

2.4.3. Project C3: Support

Dit project ondersteunt organisaties die in de grensverleggende samenwerkingsomgeving (willen gaan) participeren, bij het bewerkstelligen van de juiste adoptie. Waar nodig door op locatie te adviseren over verbeteringen aan lokale systemen of processen.

- Product C31 – Realisatie supportmodel en supportorganisatie
Type activiteit: dienstontwikkeling
Inrichten van het supportmodel en de supportorganisatie.
Deliverable: beschikbare support voor het inzetten van de grensverleggende samenwerkingsomgeving (Q2)
- Product C32 – Ondersteunen instellingen bij adoptie
Type activiteit: toepassingsondersteuning
Bieden van support over grensverleggend samenwerken.
Deliverable: ondersteunen van tenminste 10 organisaties bij hun adoptie van de grensverleggende samenwerkingsomgeving (Q4)

2.5. Governance

De grensverleggende samenwerkingsomgeving heeft met het oog op het grote aantal betrokken partijen, een governance structuur nodig van waaruit wordt gezorgd voor sturing. Een verantwoord en transparant bestuur en toezicht, zijn vereist voor de acceptatie, duurzaamheid en het innovatievermogen van de grensverleggende samenwerkingsomgeving.

De grensverleggende samenwerkingsomgeving raakt (indien succesvol) de dagelijkse werkzaamheden van een groot aantal gebruikers. Er is afstemming nodig met de stakeholders: de gebruikersgroepen (uit onderwijs en onderzoek), ICT-afdelingen, ICT directeuren, CIO's en bestuurders.

Ook wordt hier gemonitord of de grensverleggende samenwerkingsomgeving nog relevant is. De snelle ontwikkelingen in de ICT kunnen ertoe leiden dat de markt de rol kan overnemen, of dat er sprake is van nieuwe technische ontwikkelingen die aanpassingen in de oplossing vereisen, of deze overbodig maken. Deze monitoring maakt het mogelijk om gewenste veranderingen in de benaderingswijze en rolverdeling tussen instellingen, SURFnet en markt, tijdig te signaleren.

Een dergelijke governance structuur is nieuw. Voor een goede verankering wordt samengewerkt met SURFfoundation.

Binnen de programmalijn Governance (SURFworks programmalijn D) wordt in 2011 het volgende project uitgevoerd.

Projecten - Governance – programmalijn D

2.5.1. Project D1: Realisatie governance

Dit project realiseert de sturing van en toezicht op de grensverleggende samenwerkingsomgeving.

- Product D11 – Inrichting governance
Type activiteit: dienstontwikkeling
Beschrijven van de benodigde governance structuur en inrichten van een governance organisatie voor de grensverleggende samenwerkingsomgeving.
Deliverable: ingerichte governance (Q2)
- Product D12 – Operationele governance
Type activiteiten: toepassingsondersteuning
In gebruik nemen van de governance structuur en organisatie.
Deliverable: operationele governance structuur en organisatie (Q4)

2.6. Beveiliging en Privacy

Een veilige studie en werk omgeving, waar de privacy van studenten en medewerkers is gewaarborgd, is een kernwaarde voor het Nederlandse onderwijs en onderzoek. Het is een voorwaarde die niet alleen in de grensverleggende samenwerkingsomgeving geldt, maar ook relevant is voor online samenwerking via andere systemen, en in andere onderwijssectoren.

Teneinde dit onderwerp breed te kunnen benaderen, worden de activiteiten op het gebied van 'Beveiliging en privacy' in 2011 uitgevoerd binnen het SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma. Dit onderwerp kan hiermee onder de aandacht worden gebracht van het gehele Nederlandse onderwijs en voor hen relevante leveranciers en andere partijen. Er wordt een leidraad opgesteld en verspreid over veilig online samenwerken.

In 2012 en verder is in SURFworks budget gereserveerd om indien nodig te werken aan specifieke beveiliging en privacy aspecten van de dan op grotere schaal ingezette grensverleggende samenwerkingsomgeving.

3. Organisatie

Het SURFworks programma valt in de komende planperiode uiteen in de volgende programmalijnen:

- A. Collaboration Infrastructure
- B. Collaboration Services
- C. Collaboration Adoption
- D. Governance
- E. Beveiliging en privacy

Binnen deze lijnen worden diverse projecten uitgevoerd die ieder een of meerdere resultaten opleveren, teneinde de gestelde SURFworks doelen te halen. Deze projecten worden per jaar vastgesteld in een SURFworks jaarplan.

Het SURFworks programma wordt geleid door een programmamanager. De programmamanager rapporteert aan de SURFnet directie. Het programmamanagement wordt ondersteund door een secretaris.

De programmamanager fungeert als opdrachtgever voor de projecten. De projecten vallen onder een stuurgroep waarin drie rollen worden behartigd: (gedelegeerd) opdrachtgever, senior gebruiker en senior leverancier. De projecten volgen de SURFnet projectmanagementmethode, gebaseerd op PRINCE2.

De programmamanager zorgt voor verantwoording aan Stichting SURF op basis van input vanuit de projecten. Rapportage geschiedt per kwartaal en per jaar aan Stichting SURF, en maandelijks intern. Daarnaast bewaakt de Commissie Projectbewaking van SURF de projectvoering in het programma.

4. Externe communicatie

De externe communicatie over SURFworks activiteiten en resultaten is een integraal onderdeel van de externe communicatie van SURFnet en wordt bekostigd vanuit de SURFnet exploitatie. Hieronder staat een overzicht van deze communicatie uitingen.

4.1.1. Publicaties

- **Introductiebrochure SURFnet**
Beknopte en toegankelijke informatie over de diensten van SURFnet. Ook de belangrijkste resultaten in de verschillende innovatieprojecten worden hierin voor het voetlicht gebracht;
- **Jaarverslag**
Het jaarverslag bevat een korte samenvatting van de verschillende innovatieprojecten;
- **SURF**
Een gezamenlijk blad van de verschillende SURF organisaties, Hierin komen ook relevante ontwikkelingen binnen SURFworks aan de orde;
- **SURFnet Nieuws**
Een wekelijkse elektronische nieuwsbrief met nieuwsberichten vanuit SURFnet, die tevens op www.surfnet.nl en het webportal van SURF worden geplaatst.
- **Persberichten**
Over belangrijke ontwikkelingen worden persberichten uitgestuurd.

4.1.2. Websites

- www.surfnet.nl
corporate website
- www.surf.nl
gezamenlijke webportal van de SURF organisaties waarop de belangrijkste activiteiten en resultaten worden gepresenteerd.
- www.student.nl
portal voor studenten
- www.surfspace.nl
een portal voor en door ICT onderwijs- en onderzoekprofessionals.

4.1.3. Bijeenkomsten

- **SURFacademy**
Professionaliseringsprogramma rondom ICT in het hoger onderwijs en onderzoek, waar online samenwerken een belangrijke plaats inneemt.

5. Risicobeheersing

5.1.1. Risicoanalyse

Deze paragraaf beschrijft de risico's en de te nemen maatregelen voor de activiteiten in 2011 op programmaniveau. Er zijn voor het SURFworks programma in 2011 algemene risico's te onderscheiden. Die zijn opgenomen in onderstaande tabel. Daarnaast gebruikt het programma een projectmanagementmethode, gebaseerd op PRINCE2, waarin per project een risico-analyse wordt opgenomen in het projectplan. Over deze risico's wordt intern maandelijks gerapporteerd en gesproken.

Risico	Kans *	Mogelijk gevolg / impact	Maatregel
Beschikbaarheid personeel	M	Projecten kunnen niet conform eisen en kwaliteitsnormen worden uitgevoerd	<ul style="list-style-type: none"> Continue aandacht voor werving personeel Inhuur externen Projecten stoppen
Slechte afstemming met SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma en GigaPort3	L	Suboptimalisatie en dubbelwerk, alsmede vertraging van projecten door onderlinge afhankelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> Tussen het management van de drie programma's vindt iedere maand overleg plaats Eindverantwoordelijk voor de programma's is de SURFnet directie
Veel meer middelen benodigd om resultaten te realiseren	M	Middelen niet beschikbaar om alle beoogde resultaten te behalen	<ul style="list-style-type: none"> Herbezinning op business case voor individuele projecten. Bekostiging vanuit exploitatie of andere middelen Projecten beëindigen
Veel minder middelen benodigd om resultaten te realiseren	M	Onderbesteding SURFworks middelen	<ul style="list-style-type: none"> Maandelijks monitoren van uitgaven en prognoses Aanvullende projecten of resultaten definiëren binnen de doelstellingen van het programma
Er is onvoldoende vraag naar de grensverleggende samenwerkingsomgeving	L	Geen draagvlak voor de grensverleggende samenwerkingsomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Continue aandacht voor afstemming met de instellingen en overdracht van de inzichten en het aanbod Wijzigen of stopzetten van de projecten
Er is onvoldoende aanbod voor de grensverleggende samenwerkingsomgeving of het beschikbare aanbod is van onvoldoende niveau.	M	Grensverleggende samenwerkingsomgeving heeft geen meerwaarde boven huidige marktsituatie. Is onvoldoende attractief.	<ul style="list-style-type: none"> Continue aandacht voor het zoeken naar en afstemmen met aanbieders Zelf zorgen voor kwaliteitsverbetering middels impuls services

Adoptie komt onvoldoende op gang.	M	SURFnet geeft geen invulling aan rol als expertisecentrum. Onvoldoende verankering in de achterban.	<ul style="list-style-type: none"> • Intensiveren van adoptietrajecten • Nadere afstemming met achterban
-----------------------------------	---	---	--

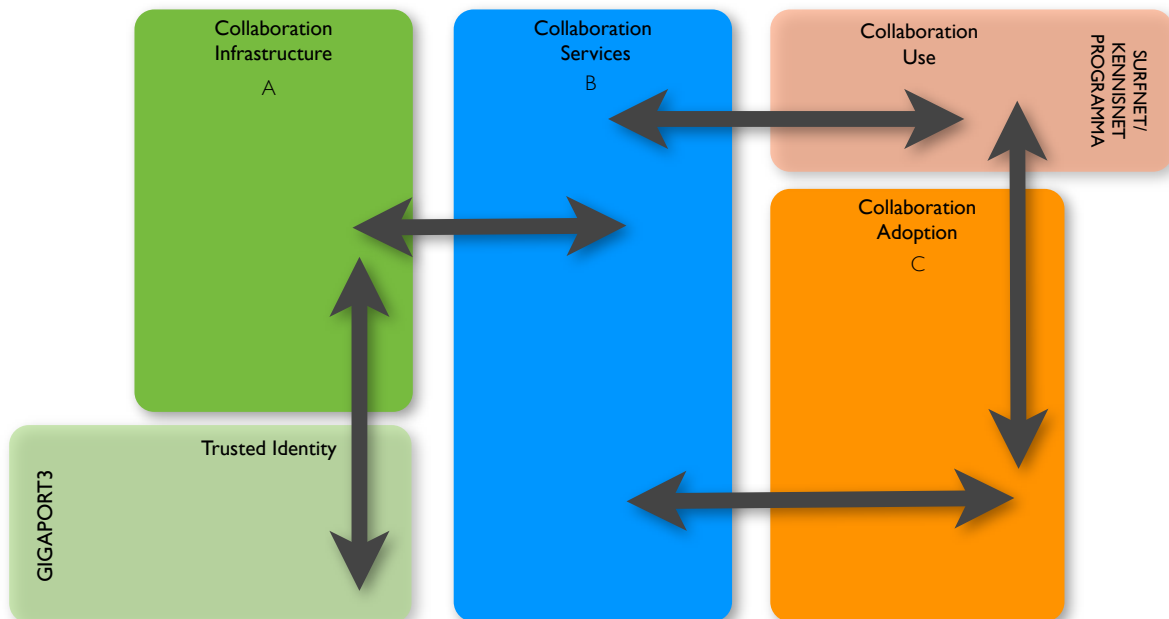
*) Waarschijnlijkheid van de kans: laag, midden, hoog.

5.1.2. Afhankelijkhedenanalyse

De stapsgewijze realisatie van de grensverleggende samenwerkingsomgeving zorgt voor afhankelijkheden.

Programmalijnen

- Vanuit GigaPort3 dienen trusted identity management bouwstenen van voldoende kwaliteit te worden geboden, om daar bovenop de Collaboration Infrastructure te realiseren.
- Er is een goed functionerende Collaboration Infrastructure nodig om Collaboration Services te kunnen koppelen en met elkaar te laten interacteren.
- Er is een voldoende aantal aan de Collaboration Infrastructure gekoppelde Collaboration Services, van voldoende kwaliteit nodig, om de Collaboration Adoption tot stand te brengen.
- In de Collaboration Adoption lijn en in het SURFnet/Kennisnet Innovatieprogramma dient een goed beeld te ontstaan van de wensen van de doelgroep, teneinde de juiste Collaboration Services te vinden en te koppelen aan de Collaboration Infrastructure.

Een goed project- en programmamanagement, zijn noodzakelijk om deze afhankelijkheden te beheersen. Met het oog hierop wordt de managementstructuur zo compact mogelijk gehouden (minimalisatie van verschillende onderdelen waartussen afstemming plaats moet vinden).